

Dotacje z budżetu jednostek samorządu terytorialnego

Zgodnie z art. 81 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz.U z 2022 r. poz. 840, z późn. zm.) w trybie określonym odrębnymi przepisami dotacja na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków może być udzielana przez organ stanowiący gminy, powiatu lub samorządu województwa, na zasadach określonych w podjętej przez ten organ uchwale. Dotacja, w zakresie określonym w art. 77, może być udzielona w wysokości 100% nakładów koniecznych na wykonanie przez wnioskodawcę prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków. Jako zabytek wpisany do rejestru zabytków należy rozumieć zabytek wpisany indywidualnie do rejestru zabytków.

W art. 77 ustawy ujęty został zamknięty katalog prac, na które może być przyznana dotacja.

Dotacja na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach może obejmować tylko nakłady konieczne na prace określone w art. 77 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, tj. na:

- 1) sporządzenie ekspertyz technicznych i konserwatorskich;
- 2) przeprowadzenie badań konserwatorskich lub architektonicznych;
- 3) wykonanie dokumentacji konserwatorskiej;
- 4) opracowanie programu prac konserwatorskich i restauratorskich;
- 5) wykonanie projektu budowlanego zgodnie z przepisami Prawa budowlanego;

- 6) sporządzenie projektu odtworzenia kompozycji wnętrza;
- 7) zabezpieczenie, zachowanie i utrwalenie substancji zabytku;
- 8) stabilizację konstrukcyjną części składowych zabytku lub ich odtworzenie w zakresie niezbędnym dla zachowania tego zabytku;
- 9) odnowienie lub uzupełnienie tynków i okładzin architektonicznych albo ich całkowite odtworzenie, z uwzględnieniem charakterystycznej dla tego zabytku kolorystyki;
- 10) odtworzenie zniszczonej przynależności zabytku, jeżeli odtworzenie to nie przekracza 50 % oryginalnej substancji tej przynależności;
- 11) odnowienie lub całkowite odtworzenie okien, w tym ościeżnic i okiennic, zewnętrznych drzwi i drzwi, więźby dachowej, pokrycia dachowego, rynien i rur spustowych;
- 12) modernizację instalacji elektrycznej w zabytkach drewnianych lub w zabytkach, które posiadają oryginalne, wykonane z drewna części składowe i przynależności;
- 13) wykonanie izolacji przeciwwilgociowej;
- 14) uzupełnianie narysów ziemnych dzieł architektury obronnej oraz zabytków archeologicznych nieruchomych o własnych formach krajobrazowych;
- 15) działania zmierzające do wyeksponowania istniejących, oryginalnych elementów zabytkowego układu parku lub ogrodu;

16) zakup materiałów konserwatorskich i budowlanych, niezbędnych do wykonania prac i robót przy zabytku wpisanym do rejestru, o których mowa w pkt 7-15;

17) zakup i montaż instalacji przeciwwłamaniowej oraz przeciwpożarowej i odgromowej.

Krąg podmiotów uprawnionych do ubiegania się o dotację od jednostki samorządu terytorialnego jest wyznaczony przez art. 71 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, a więc obejmuje prawnych dysponentów zabytków. Zgodnie z orzecznictwem i komentarzami (P.Panfil. Finansowanie przez jednostkę samorządu terytorialnego prac konserwatorskich, prac restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku, w: Prawo ochrony zabytków, red. K.Zaidler, Warszawa-Gdańsk 2014) niedopuszczalna jest próba modyfikacji kręgu podmiotów mogących ubiegać się o przyznanie im dotacji celowej, czy też zakresu prac, które mogą być w ten sposób finansowane.

Podstawą udzielania dotacji musi być odpowiednio skonstruowana uchwała, która powinna zawierać następujące elementy: cel dotacji, kto może ją otrzymać, na jakie prace i roboty może zostać udzielona, jakie wymagania musi spełnić właściciel ubiegający się o dotację na etapie składania wniosku, przyznania dotacji i jej rozliczenia. Uchwała zwykle określa termin bądź terminy składania wniosków, wskazuje niezbędne części składowe umowy zawieranej z beneficjentem oraz zawiera inne dokumenty oraz formularze stanowiące załączniki do uchwały, np. regulamin pracy komisji rozpatrującej wnioski, wzory dokumentów: wniosek o udzielenie dotacji, sprawozdanie z wykonania prac.

Każdy samorząd może indywidualnie określać niezbędne załączniki, choć analizując praktykę przyznawania dotacji przez różne samorządy, warto wymagać następujących dokumentów:

1. wypełniony prawidłowo formularz wniosku z niezbędnymi dla urzędu informacjami (przykładowy wniosek znajdziesz w załączniku do artykułu);
2. udokumentowanie tytułu prawnego do zabytku;
3. kopia decyzji o wpisie do rejestru zabytków;
4. kosztorys inwestorski sporządzony przez uprawnioną osobę;
5. pozwolenie konserwatora zabytków na przeprowadzenie prac, które mają być przedmiotem dotacji;
6. pozwolenie na budowę (o ile prace wymagają uzyskania takiego pozwolenia) lub potwierdzenie przyjęcia zgłoszenia robót budowlanych;
7. pisemna zgoda właściciela (współwłaścicieli) zabytku na przeprowadzenie prac objętych wnioskiem, w przypadku gdy wnioskodawca jest współwłaścicielem, najemcą, dzierżawcą;
8. oświadczenie wnioskodawcy o pokryciu pozostałej części kosztów zadania objętego dotacją lub o zapewnieniu innego źródła finansowania pozostałej kwoty.

Można również rozważyć nałożenie obowiązku dostarczenia zdjęć obrazujących aktualny stan techniczny zabytku oraz inne pomocne dokumenty np. fragmenty dokumentacji technicznej czy programu konserwatorskiego.

Zgodnie z art. 82 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, łączna kwota dotacji na prace konserwatorskie i restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, udzielonych przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków lub organ stanowiący gminy, powiatu lub samorządu województwa, nie może przekraczać wysokości 100% nakładów koniecznych na wykonanie tych prac lub robót. **Dlatego też organy uprawnione do udzielania dotacji zobowiązane są do prowadzenia wykazów udzielonych dotacji oraz wzajemnego informowania się o przyznanych dotacjach.** Należy o tym szczególnie pamiętać, aby uniknąć sytuacji podwójnego finansowania prac przy zabytku.